

انسان در اندیشه صدرالمتألهین؛ عالمی عقلی در میان عالم طبیعت و عالم غیب

براساس آموزه‌های ملاصدرا، انسان حقیقت و مرتبه وجودی ثابت و پایداری ندارد، بلکه پیوسته در حال شدن و صیور است و این صیور جزء ذات و هویت اوست و در واقع عالمی عقلی است که در میان عالم عین و طبیعت و عالم غیب قرار دارد.

براساس آموزه‌های ملاصدرا، انسان حقیقت و مرتبه وجودی ثابت و پایداری ندارد، بلکه پیوسته در حال شدن و صیور است و این صیور جزء ذات و هویت اوست و در واقع عالمی عقلی است که در میان عالم عین و طبیعت و عالم غیب قرار دارد.

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، محمد اکوان، استادیار فلسفه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، در هفدهمین همایش بزرگداشت ملاصدرا با موضوع «171# فلسفه و راه زندگی» که صبح امروز، یکم خردادماه به همت بنیاد حکمت اسلامی صدرا با حضور متفکران، اندیشمندان و پژوهشگران و در محل مجتمع آدینه برگزار شد، به بیان نکاتی در باب زندگی حقیقی و حقیقت زندگی در اندیشه ملاصدرا پرداخت.

اکوان با بیان این که حقیقت و معنای زندگی از اهم مسائلی است که ذهن و ضمیر انسان جستجوگر را به خود مشغول داشته است، اظهار کرد: انسان تنها موجودی است که علاوه بر تلاش برای شناخت جهان آفاقی، در جهت آگاهی یافتن از خود و جهان انفسی نیز اهتمام ویژه دارد و گام به گام همراه با پیشرفت علم و دانش و تکنولوژی که موجب افزایش معرفت او از دنیای پیرامونش شده است، از هستی و غایت زندگی خود نیز پرسش می‌کند.

وی افزود: هر اندازه که پرسش عمیق و مبتنی بر تفکر و تعقل و یا مشتمل بر ساحت‌های عمیق‌تر وجود و هستی او و غایت حیات باشد، پاسخ‌های سطحی و بدون تأمل و پشتوانه فلسفی و عقلانی، عطش حقیقت‌یابی و کمال‌خواهی او را کاهش نمی‌دهد. از این رو برای آگاهی از وجود حقیقی خود و معنای حقیقت زندگی و زندگی حقیقی، باید تلاشی مضاعف و همراه با تأمل و تعمق داشت.

اکوان از این مبحث به عنوان مبحثی در انسان‌شناسی فلسفی یاد کرد و پس از بیان نکاتی در باب آغازین شکل‌های زندگی متأملانه در عصر باستان، گفت: در دنیای اسلام، فیلسوفان مسلمان نیز به انسان و شناخت او و پیوند تفکر فلسفی با زندگی التفات ویژه کرده‌اند. فارابی، ابن سینا، سهروردی، خواجه نصیرالدین طوسی و دیگر اندیشمندان مسلمان به این مبحث پرداخته‌اند؛ اما صدرالمتألهین به گونه‌ای متفاوت و با نگرشی دیگرگونه از سایر اندیشمندان درباره مقام و منزلت انسان و معنای زندگی و نقش فلسفه در مراحل مختلف حیات و زندگی انسان نظریه‌پردازی کرده است.

وی درباره آراء ملاصدرا در این زمینه اظهار کرد: براساس آموزه‌های ملاصدرا، انسان حقیقت و مرتبه وجودی ثابت و پایداری ندارد، بلکه پیوسته در حال شدن و صیور است و این صیور جزء ذات و هویت اوست و در واقع عالمی عقلی است که در میان عالم عین و طبیعت و عالم غیب قرار دارد.

اکوان در پایان افزود: این صیور محدود به جهان طبیعت نیست؛ بلکه هستی او پیش از جهان طبیعت نیز تغییرپذیر بوده و خواهد بود. بنابراین آگاهی از موجودی که در مرتبه معینی توقف ندارد و پیوسته در تکامل و تحول و پویایی است، بسیار دشوار است اما از سوی دیگر این پویایی و صیور، تأثیر شگرفی در پیدایش مراحل گوناگون زندگی و حیات عقلانی فردی و اجتماعی او دارد.